

Denemarken in agrarisch perspectief

C. van Bruggen (coördinator onderzoekcentra PR)

Met ongeveer 30 leden van de landelijke melkveestudieclub „Morgen” werd van 5 tot en met 10 september 1988 deelgenomen aan een studiereis naar Denemarken. De aandachtspunten van de reis kunnen het best getypeerd worden met de volgende vragen: Hoe gaat de Deense veehouder om met melkquotering? Hoe is de financiering van de Deense veehouderij? Welke vestigingsmogelijkheden zijn er? Hierbij valt ook te denken aan Nederlanders. Hoe is de technische stand van zaken? Welke ontwikkelingsmogelijkheden en perspectieven zijn er voor de Deense melkveehouderij?

Voor het antwoord op deze vragen zijn vijf melkveebedrijven in/op Noord- en Zuid-Jutland, Funen en Seeland bezocht. Eveneens werd een bezoek gebracht aan het onderzoekcentrum voor geheel agrarisch Denemarken *Forsøganlaeg Foulum* te Foulum; het computercentrum voor de totale agrarische sector *L.E.C.*, een K.I.-centrum; een machinefabriek waar onder andere de Senior melkmachine gemaakt wordt; de kasteelboerderij van een praktijkschool voor de veehouderij, en het Landbouwhuis *Axelborg* in Kopenhagen.

Quotering

Hoewel het melkquotum per bedrijf is vastgesteld, zijn de boeren geen eigenaar van het quotum. Het quotum is eigendom van het Landbouwcomité, een soort produktschap. In 1985 en 1986 was het landenquotum niet volgemolken. Door het A-systeem was er geen superheffing verschuldigd. De overschrijding gebruikte het Landbouwcomité om jonge veehouders en bijzondere gevallen te helpen. Van de 350 recente aanvragen werden er 153 gehonoreerd.

Als de melkveehouder -hoewel geen eigenaar van het quotum- afziet van zijn produktierechten, geeft het Landbouwcomité een vergoeding. Dit kan nauwelijks een sturingselement worden genoemd, omdat er slechts in totaal 25 cent per liter wordt betaald, die over een periode van 7 jaar uitgekeerd wordt. Het landenquotum schijnt nu volgemolken te worden, waardoor de sturingsruimte gemillimeterd wordt.

Het beleid verwacht dat er ca. 20.000 melkveebedrijven met ca. 1 miljoen melkkoaien over zullen blijven.

Financiering

De financiering van de melkveehouderij is moei-

lijker dan in Nederland. Het eigen vermogen van de Deense boer wordt opgegeven als 48 % van het geïnvesteerde kapitaal bij 90 % grondeigendom. In Nederland wordt het eigen vermogen opgegeven als meer dan 60 % van het geïnvesteerde kapitaal bij een veel groter pachtaandeel. Regelingen als de WIR en dergelijke hebben nooit bestaan, terwijl de rente in 1978 22 % bedroeg en nu 12 %. Bovendien is de hypotheekrente maar voor 45 % aftrekbaar. Door deze omstandigheden wordt de ondernemingslust getemperd en zijn er grote verschillen met Nederland. Volgens

Denemarken in agrarisch perspectief.

de woordvoerders gaat dat nu veranderen. Deze geluiden waren er 10 jaar geleden ook al! Denemarken was toen 3 jaar bij de EG.

Vestigingsmogelijkheden

Door het systeem van melkquotering zijn de vestigingsmogelijkheden gunstiger dan in Nederland, zeker als de financiering mede door een Nederlandse bank kan plaatsvinden. Wanneer er echter geen of nauwelijks onderschrijding van melkquotum plaatsvindt, zal de toewijzing van melkrechten moeilijker worden en dientengevolge de vestiging eveneens.

Tot nu toe hebben zich 21 Nederlandse melkveehouders in Denemarken gevestigd.

Technische stand van zaken

Met als uitgangspunt dat de meest vooruitstrevende bedrijven worden getoond, kan gesteld worden dat de Deense veehouderij niet zo sterk is gespecialiseerd als de Nederlandse. In Denemarken zijn er overwegend gemengde bedrijven. De werk- en produktiemethoden geven aanleiding tot een lagere arbeidsproductiviteit.

De milieu-eisen zijn (veel) zwaarder dan in Nederland. De eisen zijn grotendeels gebaseerd op gevoelens en overwegingen. De voorschriften zijn niet onderbouwd door onderzoek.

Ondanks de vakbekwaamheid en vindingrijkheid loopt de technologie in de praktijk wat achter bij Nederland. Op het onderzoeksinstituut ontstond de indruk dat het onderzoek meer de werkwijze van een instituut benaderde dan die van een proefs-tation.

Ontwikkeling en perspectief

Denemarken is op vele markten een grote concurrent voor Nederland. In dat licht is het voor de Nederlandse veehouderij interessant een indruk te hebben van de Deense perspectieven. Deze zijn voor de Denen aan het verbeteren, zo kon op het Landbouwhuis worden beluisterd.

De Deense (socialistische) regering gaat het belang van een sterkere agrarische sector onderkennen. Dit uit zich in een wat vriendelijker (fis-caal) landbouwbeleid. In hoeverre hier de wens de vader van de gedachte is op het Landbouwhuis, valt niet vast te stellen.

Een veel gehoorde opmerking is de bezorgdheid dat er voldoende jonge mensen zullen zijn en blijven die zich volledig inzetten voor de melkveehouderij. In de publieke opinie scoort de melkveehouderij niet hoog bij de schoolgaande plattelandsjeugd.